

Білоцерківський національний аграрний університет

Соціально-гуманітарний факультет

Круглий стіл до дня Європи

**«Європейський вимір відновлення України: міжнародно-правові механізми,
інструменти та виклики»**

В межах роботи гуртка «Актуальні проблеми міжнародного права»

(електронне видання)

5 травня 2026 рік

м. Біла Церква

«ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ, ІНСТРУМЕНТИ ТА ВИКЛИКИ»: матеріали круглого столу присвячені до дня Європи – м. Біла Церква: БНАУ, 2026. 89 с.

Матеріали електронного видання містять питання, що стосуються обговорення широкого кола актуальних проблем щодо забезпечення та захисту прав людини в умовах воєнного стану, а також аналізу відповідності національної правової системи міжнародним стандартам у сфері прав людини.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників круглого столу без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

© Авторські тексти, 2026

1. Craig P., de Búrca G. EU Law: Text, Cases, and Materials. Oxford : Oxford University Press, 2020. 1200 p.
2. Lenaerts K. European Union Constitutional Law. Oxford : Oxford University Press, 2021. 980 p.
3. Council of Europe. Official website. URL: <https://www.coe.int> (дата звернення: 21.05.2026).
4. European Court of Human Rights. Official website. URL: <https://www.echr.coe.int> (дата звернення: 21.05.2026).
5. European Union. Official website. URL: <https://european-union.europa.eu> (дата звернення: 21.05.2026).

УДК 340.132.6

ЮРИДИЧНІ КЛІНІКИ В УКРАЇНІ: ОСВІТНЯ, СОЦІАЛЬНА ТА ПРАВОЗАХИСНА ФУНКЦІЇ

Настіна О. І., к.ю.н., доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

У сучасних умовах розвитку системи перехідного правосуддя юридичні клініки відіграють важливу роль як у підготовці майбутніх правників, так і у забезпеченні доступу населення до безоплатної правничої допомоги. Їх діяльність сприяє реалізації конституційного права людини на доступ до правосуддя, а також формуванню практичних навичок у здобувачів юридичної освіти.

Ключові слова: юридична клініка, безоплатна правнича допомога, вирішення спорів, безкоштовна правнича консультація.

Історично розвиток юридичної клінічної освіти пов'язаний із суспільними викликами другої половини ХХ століття. У 50–60-х роках ХХ століття США та низка європейських держав зіткнулися з масштабними соціально-економічними проблемами, пов'язаними з економічною міграцією, безробіттям і зростанням рівня

злочинності [1, с. 102]. У цих умовах значно зросла потреба у правовій допомозі населенню та посилилася увага до соціальної відповідальності юридичної професії. Водночас значна частина населення не мала можливості отримати якісну правову підтримку, що стало одним із чинників відродження та поширення юридичної клінічної освіти.

На сучасному етапі юридичні клініки забезпечують формування професійних компетентностей майбутніх юристів, зокрема у сфері вирішення правових спорів. Поряд із навчальною функцією вони виконують важливу соціальну місію, надаючи безоплатну правову допомогу соціально вразливим категоріям населення [2, с. 10]. Особливого значення така діяльність набуває у сфері договірних правовідносин у галузях цивільного, земельного та трудового права. Участь студентів у роботі клінік сприяє формуванню практичних навичок аналізу правових ситуацій, підготовки процесуальних документів та правового консультування.

Юридичні клініки також виступають важливим елементом правопросвітницької діяльності, підвищуючи рівень правової культури населення та формуючи розуміння змісту договірних правовідносин, порядку укладення, виконання та припинення договорів. Практична діяльність клінік створює умови для впровадження сучасних підходів до врегулювання правових спорів, у тому числі із використанням засад римського приватного права.

Правові засади функціонування юридичних клінік в Україні визначаються наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» та Законом України «Про безоплатну правову допомогу» [3]. Нормативні акти закріплюють право юридичних клінік здійснювати правопросвітницьку діяльність, надавати консультації та допомагати у підготовці правових документів. Водночас чинне законодавство не відносить юридичні клініки до офіційних суб'єктів системи безоплатної правової

допомоги, оскільки перелік таких суб'єктів у Законі України «Про безоплатну правову допомогу» є вичерпним.

Аналіз положень профільного законодавства свідчить, що до суб'єктів надання безоплатної правової допомоги законодавець відносить органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, спеціалізовані установи, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, а також адвокатів, включених до відповідного Реєстру [4]. Юридичні клініки у цьому переліку відсутні, незважаючи на фактичне здійснення ними значного обсягу правничої допомоги населенню.

У практичній діяльності юридичні клініки здійснюють надання правової інформації, правових консультацій, підготовку проєктів правових та процесуальних документів, а також можуть супроводжувати клієнтів у взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування. У межах клінічної практики формується відповідна документація щодо кожної справи, що забезпечує належний облік та систематизацію правової роботи.

Таким чином, юридичні клініки є важливим складником правової інфраструктури держави, який поєднує освітню, соціальну та правозастосовну функції. Їх діяльність сприяє не лише практичній підготовці майбутніх юристів, але й забезпеченню доступу громадян до правничої допомоги, розвитку правової культури та поширенню практик позасудового врегулювання спорів. Удосконалення нормативного регулювання статусу юридичних клінік та розширення їх інституційних можливостей дозволить підвищити ефективність системи безоплатної правової допомоги та посилити роль юридичних клінік у забезпеченні доступу до правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Основи юридичної клінічної практики / За ред. А. О. Галає. Київ : Атіка, 2007. 204 с.
2. Пошук сучасних пріоритетів розвитку юридичних клінік в Україні // Матеріали всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Діяльність

юридичних клінік України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Київ, 2012. С. 24.

3. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 592 від 03.08.2006 р. URL: [Законодавство України](#) (дата звернення: 20.12.2025).

УДК: 342.7

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Звонарьов О. Ю., к.ю.н., доцент
кафедри публічно-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України стала серйозним викликом для сучасної системи міжнародного гуманітарного права (далі – МГП). В умовах триваючого міжнародного збройного конфлікту особливої актуальності набуває питання ефективності реалізації норм МГП, спрямованих на захист цивільного населення, обмеження засобів і методів ведення війни, а також забезпечення відповідальності за серйозні порушення міжнародного права. Російсько-українська війна продемонструвала не лише важливість гуманітарно-правових механізмів, але й значні проблеми їх практичного застосування.

Основу міжнародного гуманітарного права становлять Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи до них, які закріплюють принципи гуманності, розрізнення, пропорційності та необхідності. Відповідно до цих норм, сторони конфлікту зобов'язані розмежовувати цивільні та військові об'єкти, утримуватися від невідповідних атак, забезпечувати гуманне поводження з військовополоненими та